

L I T E R K A

prosinec 2013

Vážení přátelé knih a literatury,

blížící se konec kalendářního roku je vždy důvodem k bilancování a plánování. Abychom oběma rovinám učinili zadosť, přinášíme Vám v tomto čísle ohlédnutí za nejdůležitější novinkou roku 2013, otevřením druhé prohlídkové trasy. Výhled do budoucna poskytneme výběr z plánu výstav pod hlavičkou 2014, v němž se dozvíte, co si v nadcházejícím roce

- » Co jedli naši předci
- » Hledáme
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Nejlepší nakonec
- » Památník se rozrostl o druhou prohlídkovou trasu
- » Prosincová výročí
- » Tři otázky
- » Z plánu výstav v roce 2014

nesmíte nechat ujít. Repertoár slibujeme vsutku bohatý, doplní literární hledisko o mnohé další aspekty, například o výtvarný nebo hudební. Zcela nový pohled poskytneme hned první lednová výstava, která bude věnována moravským regionálním kuchařkám. Již nyní Vás srdečně zveme na její vernisáž ve středu 8. ledna, kdy se sice bude vše točit kolem jídla, ale

žádný z Vašich smyslů nebude opomenut!

Zůstaňme však ještě chvíli v roce 2013. Na prosinec jsme si pro Vás v Památníku připravili zajímavá setkání, zahájí je nedělní odpoledne s poezií a rostlinami, které neodmyslitelně patří k Vánocům. Alespoň za zmínku jistě stojí StřeDění, vzácným hostem bude tentokrát Luisa Nováková. Příležitostí k seznámení se s řadou zajímavých výtvarníků pak bude vernisáž výstavy současné české a rakouské ilustrační tvorby. Každoroční expozice „Co rok dal“ bude rovněž příležitostí pro již zmíněnou rekapitulaci a také poděkování všem, kteří se podíleli na chodu Památníku a rozšiřování jeho sbírek.

Přeji Vám poklidné vánoční svátky a těším se na shledání v novém roce, ať již na stránkách Literky, nebo ve výstavních prostorách Památníku.

Vaše Martina Kloudová

*Verše měsíce
prosinec*

*Bohuslav Reynek
Glosa zimní
(úryvek)*

*Hustě v bezvětří se chumelí.
Černý sad má z alabastru kvov.
Kdyby všechny vločky uspěly,
co by úzkostlivých to bylo slov, v písni kajících a modliteb...*

Některá (nejen) literární výročí měsíce prosince

18. prosince 1959

měla filmovou premiéru pohádka *Princezna se zlatou hvězdou* režiséra Martina Friče. Hlavní roli ztvárnila brněnská rodačka Marie Kyselková, úlohy prince Radovana se zhostil Josef Zíma a zlého Kazisvěta nezapomenutelně zahrál Martin Růžek.

21. prosince 1910

představila činohra brněnského divadla první hru Jiřího Mahena *Jánošík*, věnovanou osobnosti slovenského zbojníka. Premiéra se odehrála v budově Divadla na Veveří (otevřeno v prosinci roku 1884) pod taktovkou režiséra Františka Laciny a ve výpravě tehdy populárního herce, výtvarníka a režiséra Jaroslava Auerswalda.

26. prosince 1986

byl československou televizí poprvé uveden večerníček *Kubula a Kuba Kubikula*. Předlohou pro animovaný seriál se stala kniha Vladislava Vančury, do podoby scénáře upravená Marií Kšajtovou. Výtvarného zpracování a zároveň i režie se ujal Zdeněk Smetana. Celkem sedm dílů v délce osmi až devíti minut namluvil herec Petr Haničinec.

Nejbližší akce Památníku písemnictví na Moravě

1. prosince 2013, Neděle s květy a poezií Vánoc

První adventní nedělní odpoledne bude v Památníku věnováno vánoční poezii a aktuálním květinovým vazbám. Florista Slávek Rabušic předvede své inspirativní mistrovství, zaměřené tentokrát na sváteční výzdobu, spjatou s obdobím Vánoc.

11. prosince 2013, 14:30, vernisáž výstavy Současná česká a rakouská ilustrační tvorba 2013

Přehlídka současné české a rakouské ilustrační tvorby představuje práce osmnácti ilustrátorů ze čtyř sousedících regionů: Vysočiny, Jižních Čech, Jižní Moravy a Dolního Rakouska a dále také Vídně. Představeni budou autoři, kteří žijí či mají bližší vztah k výše jmenovaným regionům.

11. prosince 2013, 17 hod., Středějí: Luisa Nováková

Památník písemnictví navštíví brněnská spisovatelka Luisa Nováková. Promluví o své tvorbě pro děti i ilustracích, kterými doprovází nejen své knížky. Opomenuta nezůstane ani její činnost překladatelská a pedagogická na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity.

Trvají výstavy:

2. října 2013 – 5. ledna 2014, Jiří Sumín: Žena v umění a ve společnosti

Výstava o Amálii Vrbové, polozapomenuté moravské spisovatelce s mužským pseudonymem, a také o dalších ženách skrytých pod mužskými jmény nebo v mužském oblečení.

1. listopadu 2013 – 2. února 2014, Alois Mikulka – sochař, ilustrátor, spisovatel

Alois Mikulka, malíř, sochař a spisovatel letos oslavil uprostřed své neutuchající tvůrčí aktivity neuvěřitelné osmdesátiny. Nedávno mu vyšly další knihy, které jsou skrz naskrz autorské – je autorem textu, jejich grafické podoby a samozřejmě také tvůrcem bohatých ilustrací. V současné době nemá Morava výraznějšího reprezentanta symbiózy literatury a výtvarného umění.

1. listopadu 2013 – 30. března 2014, Vítězslav Nezval – život, dílo

Básník, dnes snad více než kdy jindy vzbuzující emoce, je osobností, která se v české literatuře nedá obejít. Jeho stále živé dílo i osudy jsou svědectvím i součástí vítězství a proher našich dějin a umění v první polovině 20. století.

CO JEDLI NAŠI PŘEDCI

Jistě už jste sami narazili na dvě „kouzelná“ slovíčka „staročeská kuchyně“. Lákají nás na ni restaurace svými vývěsními štíty, píše se o ní v časopisech, mluví se o ní v kuchařských pořadech. Co je ale ve skutečnosti podstatou oné staročeské kuchyně? Jak napovídá název, mělo by se jednat o stravu našich předků. Restaurace prezentující se jako staročeské ovšem nabízejí jídelníček plný masa na různé způsoby, od svíčkové přes guláš po „vepřo knedlo zelo“. Opomeňme nyní, že guláš je pokrm maďarského původu. Zmiňované masové hody nás vedou k mylné domněnce, že se takto lidé dříve běžně stravovali. Opak je pravdou. Pokud člověk neměl to štěstí a nenarodil se do šlechtické nebo bohaté měšťanské rodiny, mohl se na maso těšit pouze při svátečních příležitostech, a to ještě spíše na vepřové. Hovězí dobytek pro obyčejné lidi znamenal především zdroj další obživy, ať už se jednalo o mléko, máslo, tvaroh a sýry nebo finanční prostředky z jejich prodeje. Také drůbež a ryby byly určeny hlavně pro vyšší vrstvy. Každodenní strava byla poměrně chudá, skládala se především z žitného chleba, vodových polévek a brambor, které se jedly k snídani, obědu i večeři. Přesto si naši předci i z mála surovin dokázali připravovat chutné pokrmy. Které to byly a jakou pestrost přinášely hody, masopust, Vánoce nebo Velikonoce, se dozvíte v úvodní lednové výstavě, zaměřené na regionální a historické kuchařky.

Nenechte si ujít **vernisáž ve středu 8. ledna od 17 hodin**. Chybět nebudou léty prověřené recepty či ukázky dnes již méně známých tradičních pokrmů s ochutnávkou. Jako hosta přivítáme Petru Pospěchovou, autorku nové publikace *Regionální kuchařka: Všechny chutě Čech, Moravy a Slezska*.

(mk)

Z plánu výstav v roce 2014

Surrealisté

Surrealisté (nejen) z Moravy jsou skupinou, která se nazývá Stir up a má v duchu klasického surrealismu rovněž internacionální složení. Ukázky z tvorby skupiny, jejímž ohniskem je rodný kraj Vítězslava Nezvala, myšlenkově a zčásti i tematicky volně korespondují s výstavou věnovanou tomuto básníkovi.

Nakladatelství Kniha Zlín

Další pokračování jednoho z tradičních výstavních cyklů, věnovaného současné knižní kultuře. V seriálu mapujícím aktuální tržní prostředí se tentokrát zaměříme na historii a současnost produkce největšího zlínského knižního vydavatelství.

Od Ferdy po Jonatána

Zvířata jako hlavní hrdinové v moravské literatuře pro děti. Výstava o nejznámějších i méně známých postavičkách kreslených příběhů, ale i o jejich autorech, kteří se prostřednictvím zvířecího světa snažili rozveselit a případně také poučit (nejen) nejmenší čtenáře.

PAMÁTNÍK SE ROZROSTL O DRUHOU PROHLÍDKOVOU TRASU

Od otevření opraveného jižního křídla prelatury uplynul již rok. Nyní byly interiéry za pomoci projektantů, architektů i všech zaměstnanců Památníku písemnictví na Moravě takzvaně „zabydleny“ a staly se součástí druhé prohlídkové trasy, tedy novým lákadlem pro návštěvníky. Pro slavnostní zpřístupnění byl vybrán poslední říjnový den, svým chladem připomínající blížící se zimu, slunečními paprsky dopadajícími do velkých oken letního refektáře naopak stále kralující podzim. Program čtvrtedne otevřelo stylové vystoupení hudebníků, skupina Gajdoši Brno představila část svého repertoáru, spjatého s Rajhradským zpěvníkem. Ředitel Muzea Brněnska Antonín Reček shrnul vývoj i dosavadní úspěchy Památníku za nedlouhou dobu jeho existence a spolu se zástupci krajského úřadu a kolegy muzejníky veřejně poděkoval „duchovnímu otci“ Památníku, Vojenu Drlíkovi, za jeho práci. Poté mohli hosté konečně nahlédnout do nových expozic, počínaje Malou galerií, věnovanou spojení literatury a výtvarného umění, v současnosti zabydlenou expozicí Aloise Mikulky. Odtud již vedly kroky návštěvníků do multimediální expozice, přibližující vznik pergamenu a prvních knih nebo stavební vývoj rajhradského kláštera. Velký sál letního refektáře s bohatou barokní freskovou výzdobou nabídl seznámení s profilovou výstavou Vítězslav Nezval – život a dílo. Aby nebylo novinek málo, byl současně otevřen nový hlavní vstup do Památníku, vybavený moderní technikou, dětský koutek a odpočinková návštěvní zóna, nechybí ani ukázka pěstování a zpracování léčivých bylin.

(mk)

3 OTÁZKY pro

Luisu Novákovou

Pocházíte z umělecké rodiny. Bylo vaše směřování k umění od počátku dané, nebo jste se k němu „propracovala“ sama?

Záleží asi na tom, co je míněno pod pojmem „směřování k umění“. Pokud se myslí to, že jsem od malička vyrůstala v prostředí plném knížek, obrázků a muziky a že to všechno jsem díky rodičům chápala jako naprosto samozřejmou a neodmyslitelnou součást svého života, potom ano, mé směřování bylo dané. Pokud se ale ptáte na to, proč jsem sama začala psát a kreslit, věc si stojí malinko jinak. Nikdy mě nikdo do žádné umělecké činnosti, ani do psaní ani do kreslení nenutil, ať přímo nebo nepřímo – nějakým očekáváním apod. Obojí si mě „ulovilo“ samo, postupně. Nejprve jsem začala brát vážně výtvarničinu a několik let se poměrně intenzivně připravovala na studium na vysoké umělecké škole. Nakonec jsem se ale z několika důvodů rozhodla pro jinou cestu a i díky tomu posléze převážilo psaní a převažuje až dodneška.

Vaší odbornou specializací je vedle literatury pro děti a mládež i česká literatura 1. poloviny 20. století. Proč jste si vybrala právě tato témata?

Literatura pro děti mi byla blízká už za magisterských studií, tu jsem asi opravdu tak trochu zdědila. Maminka se jí jako spisovatelka zabývá celý život, táta byl žákem Františka Tenčíka a především jako literární redaktor na ni, také celý život, cíleně zaměřuje pozornost. A mě na literatuře pro děti zaujal mimo jiné fakt, že právě dětské knížky jsou tím, co nás ovlivňuje na celý život. Zároveň mě přitahovalo, že se literatuře pro děti a mládež věnuje daleko menší pozornost, než si zaslouží – a připadá mi smysluplnější pomáhat tam, kde je to skutečně potřeba, než převracet hlínu na mnohokrát zoraném poli ve snaze najít nějaký náhodou zapomenutý kamínek. Jde-li o literaturu 1. poloviny 20. století, ta ke mně „přišla“ náhodou, díky nutnosti vypomoci v čase doktorských studií i s výukou povinné disciplíny (a tou tehdy literatura pro děti na naší fakultě nebyla). Ale bylo to setkání šťastné a dnes bych rozhodně neměnila.

Chystáte v dohledné době výstavu vlastních ilustrací a kreseb?

Žádnou výstavu nyní nechystám, dávám dnes spíše přednost psaní. Vzhledem k tomu, že jak psaní, tak obrázky zůstaly pro mě jenom koníčkem, byť vážně braným, a moje práce v zaměstnání je časově (a nejen časově) hodně náročná, musím si vybrat, čemu dám ve volném čase přednost, opravdu nelze pravidelně na sto procent zvládat vše. A tak se v současnosti mé kreslení kromě nějakých drobných volných věcí omezuje na ilustrace, cca 1 knihy za rok, rok a půl. V nejbližší době by měl vyjít výbor z veršů Františka Halase s mými ilustracemi.

*Brněnská rodačka Luisa Nováková (*1971) pochází z uměleckého prostředí, její matkou je spisovatelka a výtvarnice Zuzana Nováková, dcera básníka a dramatika Václava Renče, a otcem nakladatelský redaktor a spisovatel Jaroslav Novák. Luisa Nováková vystudovala češtinu a polštinu na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, kde v současnosti působí jako odborná asistentka. Kromě toho ilustruje knihy, překládá z polštiny, píše básně a prózu pro mládež.*

HLEDÁME

Pro rozšíření stálé expozice hledáme sbírky básníka Josefa Suchého (1. 3. 1923 Lesní Jakubov – 30. 5. 2003 Brno), jedná se o knihy: *Žernov* (1948), *Jitřenka v uchu jehly* (1966), *Ocúnová flétna* (1967), *Okov* (1969), *Ve znamení vah* (1970), *Duhové kameny* (1976), *Strnadi nad sněhem* (1982), *Země tvých dlaní* (1986), *Proti osudu* (1988), *Tváří v tvář* (1992), *Sněhová vločka* (1992), *Vánoční čas* (2004), *Křížová cesta* (2004) a rovněž hledáme prózy či překlady Josefa Suchého: *Eliášovo světlo* (1971), *Katka má starosti* (1976), *Starosti s Katkou* (1982), *Vřesový zpěv* (1976), *Dům u jitřního proutí* (1983), *Skrytý pramen* (1981), *Šarlat na sněhu* (1999), *Černá a bílá pravda* (2004), *Tvář času / Wobličo časa* (2012).

Dále hledáme kulturně politický měsíčník *Červený květ* (ročníky 1956 a 1963–1969), list pro literární politiku *Index* (číslo 12 z roku 1934 a celé ročníky 1935–1939) a společenskou revue *Salon* (ročníky 1–5; čísla 1–11 z roč. 6; č. 1, 2, 4–10 z roč. 7; č. 5–6 a 11 z roč. 8; č. 5, 6, 10–12 z roč. 9; č. 2, 3, 7, 11, 12 z roč. 10 a celé ročníky 11–22).

NEJLEPŠÍ NAKONEC

Je to již deset let, co se předčasně uzavřelo literární dílo básníka, spisovatele, překladatele a nakladatelského redaktora Josefa Suchého. Téměř zázrakem se podařilo autorovu pracovnu zachovat v původním stavu. Nabídka rodiny, zda by o jedinečný soubor neměl zájem Památník písemnictví na Moravě, nešla odmítnout. Závěr roku tak obohatil sbírky o cennou kolekci, která se v těchto dnech stává další částí stálé expozice, včetně řady knih s osobním věnováním.

(drk)

Poděkování dárčům

Rádi bychom touto cestou poděkovali všem, kteří svými dary přispěli k rozšíření sbírky Památníku písemnictví na Moravě v roce 2013. Jmenovitě Ivu Odehnalovi, Karlu Blažkovi, Jaromíru Kubíčkoví, Vladimíru Gardavskému, Zdeňku Kratochvilovi, Jiřímu Skálovi, Věře Jelínkové, Martinu Černoorskému, Jiřímu Opelíkovi a Ivaně Srpkové.

Prostory benediktinského kláštera jsou pro potřeby Muzea Brněnska (Památníku písemnictví na Moravě) rekonstruovány s pomocí finančních prostředků Jihomoravského kraje, Norských fondů a Regionálního operačního programu Jihovýchod.

Evropská unie
Evropský fond pro regionální rozvoj
Investice do vaší budoucnosti

Literka, informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášter 1, 664 61 Rajhrad, tel. 547 229 136
e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz
<http://rajhrad.muzeumbrnenska.cz/cs/index.aspx>
Odpovědný redaktor: Libor Kalina, redaktor: Martina Kloudová
Vychází desetkrát ročně, číslo 10, ročník 7, 29. 11. 2013
MK ČR E 21218
Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257